

TIRAR ENDAVANT UN TALLER. LES FALLES EN BLANC I NEGRE

Vicente Francisco Lorenzo Albert

Estudiant de Periodisme

Hem triat tres artistes fallers no massa coneguts, d'aquells que no fan falles d'especial i no ixen en els mitjans de comunicació, i amb ells hem parlat de les dificultats de tirar un taller endavant.

Francesc Ribes Calvet es jubila* al desembre i fa falles des dels divuit anys. Després de treballar prop de vint anys per a altres artistes (Josep Maria Mas, germà de Regino Mas, o Modest González) es va independitzar i fa les seues pròpies falles des de fa uns trenta anys. Enguany, l'últim de la seua carrera, en fa sis. Però no té una plantilla: "Si la tens, per a anar bé, ha de ser de casa. Prou que tingues un de fora, com jo en tenia un, per a anar de cul". Abans, quan Ribes estava en un altre taller, els equips eren de molta gent, perquè treballava en tallers que feien falles d'especial, de primera. "Però no t'asseguraven, et pagaven a tant l'hora i no t'asseguraven; no és com ara, que t'asseguren, tens les pagues... Abans, res; però com que t'agrada a muntó. Què et pagaven, a tant l'hora? Et treies el jornal i deies: Xe, ja em puc casar! Que és el que em passà a mi, perquè jo em posava i feia de tot. Però val la pena com és ara, perquè tens la paga, tens vacances i de tot. En el taller en què estava féiem carrosses i sempre teníem marxa, però uns altres acabaven les falles i ja no tenien res. Es dedicaven a pintar pisos. Jo també he anat a ajudar-los. Parlem de fa... Des dels divuit anys fa que estic treballant jo".

Josep Ramon Espuig té un equip de sis persones i enguany fa 10 falles. "Massa falles, però per a cobrir un pressupost amb un taller de cinc o sis persones, no pots fer-ne menys. A banda que són més barates. La més cara que tinc és de 2.000.000 i la més barata de 700.000". A diferència de Ribes, Espuig necessita un equip, però no el pot tenir fix. "En aquest treball, està molt malament. Han de

ser normalment contractes parcials, de fi d'obra o bé autònoms. Els mateixos companys, qui menys falles fa pot ajudar un altre tres, sis mesos, i entre tots ens anem fent costat una miqueta. Ací, treballadors fixos no en pots tenir perquè la faena mai no la tens segura, és faena d'una temporada".

Especialistes de tot

Per a Paco Olivares i Joan València, l'elevat lloguer de la nau els dificulta contractar alguna persona. Aquests dos artistes estan al seu taller a les vesprades ("de quatre a deu, o fins a més tard quan s'acosten les Falles", i enguany fan quatre falles grans i dues d'infantils); als matins treballen amb Vicent Agulleiro, amb qui feien la jornada plena. "Com que la nau és llogada, són uns diners que pagues i diguem-ne que els perds. Se'n van uns diners que, si la nau fóra teua, els podries utilitzar col·locant un empleat o dos. Nosaltres som dos i ens ho resollem tot, no tenim una plantilla. Agafem la faena que ens podem resoldre els dos. El lloguer de la nau és el que més et lleva. Sense això, podries anar menys ofegat, podries tenir aprenents".

El fet que alguns tallers no tinguen plantilla i en uns altres només trobem aprenents (és clar que també n'hi ha que tenen equips que funcionen molt bé i n'hi ha de molts bons treballadors *tot terreny*, allò que podríem anomenar *especialistes de tot*), no ha de fer-nos pensar que en les falles no hi ha especialistes, com ara fusters, pintors o, fins i tot, cartoners. Vegem que en pensa Josep Ramon Espuig: "Sí que n'hi ha, jo crec que tots som especialistes. Ara, gent com, per exemple, un bon escultor, no pot estar tot un any en un taller, perquè el seu jornal ja és massa elevat. Així, els pocs escultors que hi ha es reparteixen en uns quants tallers: als matins o a les vesprades, o bé dos mesos ací i

tres allí; van repartint-se la faena. I no en tots els tallers es modela, alguns aprofiten motles de fa deu o quinze anys". Francesc Ribes té la seua pròpia teoria: "Si un s'ha de posar el seu propi taller, és més bonic saber fer-ho tot".

En tot cas, si un taller pot tenir especialistes, és perquè fa falla d'especial o de primera. "Sí, els pots tenir en un taller si té un pressupost més alt que el nostre, per exemple", creu Joan València, qui continua dient: "Si contractàrem algú hauríem d'agafar més treball, ens hauríem d'independitzar totalment". Això ja jo han pensat: "Nosaltres tenim en projecte ficar-nos en una nau, encara que ens entrampem. Encara que estiguem pagant nou o deu anys, són uns diners que estàs invertint per a tu. El primer pas per a independitzar-nos seria comprar-nos la nau".

Viure de les falles

Els artistes que hem consultat coincideixen a dir que es pot viure de les falles. Però anem a veure què en pensa Joan València: "Es pot viure. Ric no ets pots fer, però pots viure. Vas tirant, però fent moltes hores. I vius amb un sou normal. La mitjana és de deu o onze hores diàries. Fent les vuit horetes i a casa no podria ser". Francesc Ribes mira cap al passat i compara: "Ara no tant, perquè està la cosa malament. El que guanyes és per a menjar i viure. Abans encara et programaves i podies estalviar, però ara d'estalviar, res de res. No es pot, no. Encara que et faces tot i no tingues gent de fora. Una falla d'especial, encara, però falletes d'aquestes, si no se la fa cadascú, està perdut. No deixaria guany".

Josep Ramon Espuig ho té clar: "Es malviu. Més que res es malviu. Perquè viure, viure, no. Es pot viure, però ací estem fent deu o dotze hores diàries. En qualsevol empresa tindríem un bon jornal i ací és per a emportar-nos un jornalet. S'està prou malament. El que passa és que el mercat de treball hui dia tampoc no és per a llançar-se a l'aventura i dir: no faig més falles. Perquè, en aquest cas, què fas? Només per això estem aguantant. Si tinguérem faena de fira de

mostres, parcs d'atraccions, segurament no estariem fent falles". I és que els pressupostos estan estancats. Continua parlant Espuig: "Hi ha comissió, i a més és un vuitanta per cent de comissions, que s'està gastant el mateix que fa deu o quinze anys. I el monument més o menys es manté al mateix nivell. Fem el mateix volum per la por de perdre la faena. El pressupost de fa deu o quinze anys no pot ser mai el mateix de hui. Abans, amb tres falles, t'apanyaves, però hui has de llançar-te a l'aventura i firmar-ne deu, dotze, les que vinguen".

L'explicació de per què el pressupost no puja la té ell mateix: "Ací també hi ha un gran problema. Les comissions en si haurien de ser la falla, el foc, i poc més. Però hi ha moltíssimes comissions que tenen pressupostos per a deu o dotze coses, com moros i cristians, betlems i moltes històries més que es munten. Aquestes comissions dediquen un deu per cent del seu pressupost al monument, quan hauria de ser un trenta o un quaranta per cent com a mínim. Però hi ha moltes comissions que passen olímpicament de la falla".

Solucions

Els artistes ens han pintat un panorama negre. I ens el creiem. Per això demanem que, per a acabar, ens dibuixen possibles solucions. Comença Francesc Ribes: "És que passa que, si jo faig vuit figures, ve un altre i et posa quinze pel mateix preu. Si es diguera: amb tal preu has de posar tantes figures i tant d'alçària... Les comissions et contracten perquè et coneixen i saben com treballen, però van uns altres i presenten un altre esbós amb més alçària i figures. I això no es pot fer, perquè una figura val cara i com més alta li poses més gasto, més pintura, més fusta... I això desbarata el mercat, que dic jo. Hauria de posar-se un harem del preu, una cosa més industrial, perquè donara beneficis. Però això crec que no... Mentre no lleven els que dic jo els pirates, no hi ha res a fer. Si la comissió veu el seu esbós tan bonic i de tanta alçària, piquen. Encara que després no els plantes la falla. No està ben enfocat".

Per a Josep Ramon Espuig, l'única eixida seria que, en compte de tres-centes quaranta falles que hi ha, més o menys en el cens, n'hi haguera cent. "Hi hauria més competència, perquè les cent serien boniques, totes voldrien emportar-se un bon premi i es gastarien més diners. Així, amb menys volum faries millor treball, amb més qualitat. No veuries les coses que veus al carrer, hi ha falles que fan autèntica llàstima". De tota manera, no és una solució massa viable: "Aquesta solució és molt, molt difícil, perquè cap falla

no vol saber res de la del costat: hi ha una guerra contínua entre elles. Una altra solució seria que l'Ajuntament col·laborara una miqueta amb la festa i que hi haguera unes subvencions per a artistes, per a comissions. Que donara suport una miqueta a la festa, que per part de les institucions està totalment abandonada". ■

* Aquest article va ser escrit a l'estiu del 1997.